

(המשך עממוד 6)

מועצה או כלי ריק. בשעה שפרס התבסס בתפקידו החדש, נשאר שרת בחוק. המנהלים לא הסתפקו בסילוקו מן הממשלה. הם דאגו שלא ייחזר כחבר בוועדת החוץ והבטחה של הכנסת — כך שראש הממשלה לשעבר נמצא בדרך נמוך יותר מאשר עסקני מפלגה אפורים כמו מאיר ארזוב ויונה כסה. שרת נסע לשליחות בלתי-חשובות, כתב מכתבים למערכות עתונות והגיע למצב בו הוא מקבל בתודה הזמנה לנאום בפני כמה עשרות חברי מפא"י בסניף גינה, לפני ה"חונקות האמנותיות".

אולם שרת לא האמין כי הוא מחסול. כמו כל עסקני מפא"י החשובים, היה גם הוא בבעיות אירוסה. אם יצטרך להשמיט מבידוע הירשן השלטון — מרי ביגוי הקמוזט כל עוד לא הספיק ביגוי למנות את דיין, פרס ושות' לשר"י-ממשלה, נשאר שרת המוע' פד הסבעי לתיקון הממשלה במקרה שמוע' יירית הביגוי פרס. הפרס איתן שום עורך פוליטי. אשכול הוא אדם אפור מדי, לבון, על אף מסעי הנמרץ בוועד הפועל של ההסתדרות לרכוש את אהדת הקהל (על-ידי מלחמתו בדרקונים של טולז'בונה וי

כל זה היה ידוע, כמובן, למחלקי אותי ההגנה. אולם הם החליטו להתעלם מכך כי מיד, בעוד שמסרו ללוי אשכול את האות מ"ט 3, ונתנו לביגוי את התפקיד המרכזי בטכסי חלוקת האות, לא הזמינו את שרת לשום טכס, לא כמחלק ולא כמקבל. רק אחרי שנגמרו כל הטכסים העיקריים, שלחו לו שאלון שיגרת, בו נתבקש להודיע מועד, לדעתו, מגיע לו אות ההגנה.

תשובתו של שרת היתה מלאכת-משבת — אות לכך כי בשטח זה, לפחות, הוא עולה עד לאין ערוך על יריבו. כתב הוא לסגן-אלוף אורבך, הממונה על עניני האות במי-רד-הבטחה: "אני מוכיר, אך חוקר על-דף כשי קצין צה"ל אתה ממלא באמונה אחרי ההר-ראות של הממונים עליך, ולא ישתך היא שפגל בחלקך לעשות ולעשה המוכרח היה ראות בעיני כל יודע-דבר כתמוה ואף כמגוחך".

אחרי שהטיל את כל האחריות על שני ה"ממונים" — שר-הבטחה ונחה משרד-הבטחה, מנה שרת בקצרה את זכויותיו למען ההגנה (כולל ההגנה כיתה של בחורים ובחורה אחת ברחוב היהודי בעיר העתיקה במאורעות 1920), ציין כי הטופס לא יספיק למנין כל הזכויות. "בין כה וכה, כיון שקבלת אות ההגנה אינה חובה, אלא זוהי זכות — הריגתי מחתר על זכות זו כשהיא מוצעת לי ככה... מבחינה ציבורית חלילה לי, עליידי קבלת אות-ההגנה, לחפות על נגע השכחת ההיס' טוריה..."

"ראגה עמוקה בלב..." כשנודע סירובו של שרת ורקע המעשה, התעורר במפא"י גל של אירצון עמום. גם העסקנים ששתקו כאשר גורש שרת מן הממשלה, נר-גזו נוכח העלבון. בן-גוריון עצמו מיהר להי

אישיההגנה שרת אותות ומופתים

הטיל — כדרכו — את כל האשמה על פרס. פרס כתב מכתב נכונע לשרת, שכלל לא פנה אליו, הסביר את הנוהל לפיו חולק האות, ושהיה בדיק מנוסה כך שאי-אפשר היה לשחף את שרת בחלוקת האות. אם פרס לא יכול היה להתחרות בשרת בבוא מסר הכתובה, הרי ניצח אותו בזריזות: הוא מסר את המכתב לפרס עוד לפני שהגיע לשרת. היה זה נצחון טאקטי אופייני ל"איש שזכה לכינוי "שמעון פרסומת" — כי העתונים פירסמו את תשובת פרס עוד לפני שהספיקו לפרסם את תלונת שרת. הפעם ענה שרת בסיגנון חריף עוד יותר, הוכיח כשרון יפה להלביש עלבון אישי בניסוח עדין. "פרשת אות ההגנה... אינה כלל ענין צבאי או פקידותי, אלא זהו ענין בעל אופי ציבורי מובהק" אחרי ששלל את סמכות הממשלה לטפל בענין זה ולחוקק בו תקנות של נוהל, הוסיף משפט של בון אי-שן: "אין לדורש כל מהפקדות של משרד-הבטחה, בכלל זה ממנהלו הכללי, את מידת הבקיאיות בתולדות העבר, אף לא את מידת התחושה הציבורית, אשר בלעדיתה קשה היה להימנע בפרשה זו מתקלות ומעולות".

כך האשים את פרס אישית בבורות ו"בחסר דרך-אריך. הוא לא הסתפק גם בכך, הנחית את המכה המוחצת על כל ממלכתם של ביגוי ופרס: "הטיפול של משרד ה"בטחה... מגלה רקע של מידות ונימוסים, מושגים והרגלים, המוכרח לעורר דאגה עמוקה בלב כל אזרח בעל הכרה".

מיניסטריון האמת. מעולם לא ניתן פרסם גלוי כך למלחמה הגואשת של קבר צת העסקנים החותמים במפא"י נגד כת המנהלים של ביגוי, מעולם גם לא הגדיר מנהיג מפא"י במלים כה חריפות את האופי הנפסד של כתיבתו של ביגוי — אופי שתואר עד כה רק מעל עמודי העולם הזה. אם ביקש ביגוי לנקום בשרת, הרי נכלל הפעם יצא שרת בכירור כמנצח מן המערכה. גישא המדינה הציע לערוך בביתו טכס מיוחד בו יועק לו האות, בנוכחות ביגוי. עתוני מפא"י פירסמו בהרחבה את דבריו. גם לצ"י בור הרחב הוכיחה הפרשה כי אין להשחת

את רמתו של השער-עבר עם רמתו של פקיד, ולו אף גבוה, מאנשיהנגנון. אולם גם סיבוב זה לא יהיה האחרון. כל עוד יישאר ביגוי בשלטון לא תהיה בו דריסת-רגל למשה שרת. ובעוד שביגוי יכניס בהדרגה את אישיההצטר שלו לעמדות-המפתח הממלכתיות, יישמש המסע להשפלת שרת.

בספרו המעורר-הלחלה של גיורג' אור' חל, 1984, תואר שלטון המקיים מיניסטריון מיוחד לתיקון האמת — משרד המתאר את הקיום לפי ההנחיות המשתנות של השלטון העיקר. בארץ קיים נוהל דומה. אחרי שנעשה הכל כדי למעט את דמותם של חיים ארי-לזורוב וזאב זיבוטינסקי, להכניש את חלקם של לוחמי המחתרת במלחמת-השחרור נגד הבריטים, רמטבעי הוא שנעשה ניסיון דומה גם כלפי משה שרת — שהוא עצמו אחד האחראים לקיומו של מיניסטריון-אמת זה בישראל.

משטרה

הנושים פנו לאשה

שלושה חודשים אחרי ששם קץ לחייו בכורו אקוח-השירות שלו, קיבלה אשתו של מפקח ראשון משה הידנה את דמי ביטוח החיים של בעלה: 4000 ל"י.

בבתיים של כמה קציני וסמלי משטרה היתה השמחה רבה, כשנודעה חדשה זו. "עכשיו נקבל מאשתו של הידנה את ה"כספים שנשאר חייב לנו ביום התאבדותו". אמרו חבריו לעבודה של קצין התשלומים לשעבר בחזון תל-אביב. גם סרקליס מחזו תל-אביב היה בטוח, כי יצליח לקצר את התהליכים המשפטיים שפתח בהם, אחרי ש-

הטיל עיקול על רכושו של הידנה, שהש"איר אחיו גרעון של 3800 לירות בקופת המחזו. אשתו של הידנה חשבה אחרת, סרבה לשלם את חובות בעלה. "אני לא יודעת מכלום", אמרה לקצינים ולסמלים שלא הניחו לה אפילו לרגע, "אני לא רוצה לשמוע על זה".

ערים עי הדוכן. מקורו בלתי-צפוי באה עזרה גדולה לשרה הידנה. "מי שפוי הלהתאבדות, עבר על תקנות המשטרה", הודיע בהחלטיות לפיקודו מפקד מחזו תל-אביב יואב פלג, "אני עורך עכשיו חקירה ונאקוט באמצעים נגד אלה שעברו על התקנות".

הרמו היה ברור. מפקד המחזו, שחיפה במשך שנים רבות על מעשיו הבלתי-חוקיים של פיקודו ושמינה שני קצינים מנאמניו לטשטוש תיק החקירה, איים בו מפורש על נושיו של הידנה לבל ינקט נגד אשתו בצעדים חריפים מדי, העלולים להביא את הפרשה כולה לכיבוי משפטי. הנושים לא נרתעו. הלו ביניהם כלה שלא ידעו כלל כי הם ערבים להלאה של הידנה, כמו השוטר נעים, שמצא את שמו בשרשימת הערבים לקצין התשלומים בסניף חששני. נעים הדאי שלא עבר, איפוא, על התקנות. אחרים בין הנושים היו בעלי גב משטרתי איתן מכדי שיבהלו מאיומו של פלג. בראשם עמד אלו דקל, ראש מחלקת שיטור ותפקידי-מטה במטה הארצי של המש"ט. כשהם נהנים מחסותו של דקל, שי-הידנה נשאר חייב לו 3000 לירות, התכנסו הידנה הנושים לאסיפה כללית. הם הטינו לו על באי-כוחם, עורך-הדיון רפאל הורני שטין, לפעול כחוק על מנת לגבות את חובותיהם, אפילו בעזרת בית-המשפט. אוב יעמדו וישויו של הידנה על דוכן העדים ויספרו על הדרך בה נוהל משק הכספים של מטה מחזו תל-אביב. יצטרך לנהל פגל לפשפש בעצמו בתקנות, כדי להראו אז על משרתו שלו בפני ההאשמה החמורה, כי המחזו שבפיקודו מתנהל בניגוד לכל תקנה משטרית הנמצאת עדיין בתוקף.

עיי-מחלוקת ממלכתיים. אחת מהן היתה ה"צעירה מאחד ממשי השומר הצעיר, בת לאם נוצריה ואב יהודי, שעמדה להתניס לצה"ל, אך לא הוכרה כיהודיה מבחינת החוק. למחרת, עתון מפלגתו של שר הפנים, הוסיף השבוע סיפור שני, שגם הוא סיפק מיד חומר דלק לויכות הגדול של המשבר הממשלתי, הובא כראיה בידי שר-הפנים להצדקת עמדתו.

אולם סיפורה של גליה שמבוביץ, חברת משק גבעת השלושה של הקיבוץ המאוחד (אחדות העבודה), הוא הרבה יותר מסובך — כשם שהבעיה, שהיא גילמה אותה, היתה מסובכת.

"יהודים בקיבוץ — אינם יהודים". הסיפור שהוסיף בלמרחב פרש את פרשת סבלה והמכשולים שעמדו בדרכה של חברת קיבוץ, בת לאם נוצריה, שרצתה להינשא לאחד מחברי המשק. גליה שמבוביץ, צעירה (18) נמכת-קומה ובלונדינית, הניעה לקיבוץ גבעת-השלושה לפני תשעה חודשים.

יחד עם אבי המשפחה היהודי, אמה הנוצ'ריה ושני אחיה הצעירים, עלתה גליה מפו'ר לין. אחרי תקופה קצרה נימולו אחיה, ואילו היא התערחה בחיי המשק, ושלחה לסמינר הקיבוץ-המאוחד באפעל, למדה עברית, שמ עה הרצאות על בעיות הארץ, עבדה בקיבוץ במשבת ובגן, הפכה לישראלית לכל דבר.

גליה הרגישה את עצמה כבת לאומה ה"ישראלית. אולם כאשר החליטה להינשא לבן-המשק, ופתה לצורך זה למשרד הרבנות בפתח-תקוה, התברר לה כי הרגשתה אינה מכניסה אותה תחת כנפי הדת היהודית. "למרבית התמהון", כתב למרחב, "סרב הרב המקומי להשיאה ולצמיחה, לדברי לומר: חב ולדברי גליה עצמה, נבע סירובו של הרב לגיירה ולהשיאה בגלל היותה חברת קיבוץ, בטענה: "אין לנו צורך ביהודים החיים בקיבוץ ללא קיום דיני ישראל... היהודים החיים בקיבוץ אינם יהודים".

שני צדדים למטבע. אולם תיאורו של למרחב היה פשטני מדי. הרבנות בפתח-תקוה סירבה להשיא את גליה רק בגלל קפריזות אישיות של הרבנים, אלא בהסתמך על חוקי ההלכה היהודית, שהם הפוסקים במדינה בעניני אישות.

כי גליה היתה רק בת לאם נוצריה. גם אביה היה נוצרי. אחרי שנהרג במלחמת-העולם השניה, נישאה אמה מחדש, הפעם לגבר יהודי, אמנם גם אחיה, שילודו מאב היהודי והוא הנוצריה, אינם יהודים לפי חוקי ההלכה, למרות שנימולו. אך מצבה של גליה, בת לנוצרי ולנוצריה, היה שונה.

הקשיים שהטילה הרבנות בפתח-תקוה על גליה, כדי לגיירה, הם הבטחת-הרגילות המטלות על נוצריה הבא להתגייר. סיפור ה"שבוע מזכיר בית-הדיון הרבני בפתח-תקוה, הרב שמעון קץ: "אחרי שגליה פנתה אלינו והודיעה שהיא רוצה להתגייר, קבעו לנו מועד לדיון בפני בית-הדיון הרבני, בהרכב שלוש דיינים. אחרי ששמע את בקשתה, הסביר בית-הדיון למבקשת את עיקרי ה"י יהדות והמצוות של התורה, שבלעדיהם אי אפשר לקבלה לגיורת. בית-הדיון נתן לה שהות להרהר בודעתה, אם לנוכח חובותיה אלה היא מסכימה להתגייר. כשביית-הדיון יהיה משוכנע בצדקת דבריה ובכוננותה להתנהג על פי הדת היהודית, יגיירה".

גליה הבינה מדברי הרבנים שכדי להת-גייר יהיה עליה לעזוב את הקיבוץ, שם אין מקיימים את עיקרי מצוות היהדות. היא פרצה בהיסטריה של בכי. היה נדמה לה כי עולמה חרץ עליה. אולם רבני בית-הדיון, שיחזקו כי אחד מהם יעץ לה לעזוב את הקיבוץ כדי להקל על גיורה, אינם רשאים לירות בהשתייכות לקיבוץ עילת-סירוב ה"י גיורת. הדגיש הרב שמעון קץ: "יהודי החי בקיבוץ אינו פסול. גם אני חייתי בקיבוץ". פרשתה של גליה היתה פרשת גיור רגי-לה. רק משום שהועלתה בתקופה סוערת, עלתה למשפט הכותרות ולדיונים. כשדברה כתבה העולם הזה עם גליה במשבת גבעת השלושה, נראתה הצעירה גבוכה ויראה מאוד. היא אף רצתה בפירוטם שנתנה לה. כי בעוד שאחריה השתמשו בשבוע בפרשתה לצרכי ייכוז קואליציוני, כבר למדע גליה את מצות היהדות פעמיים בשבוע, מתכוננת להיכנס בקרוב לתה החדשה ולהינשא ל"שבתאי, בחיר ליבה".

תזכיר

שוחד ציוני

פרשת השחיתות של המיליונר ה-יהודי מבוסטון, ברנארד גולדפיינ, ממשיכה

דת הוערה מגבעת השלושה

כמה צעירות אלמוניות הפכו השבוע לסל-